

LIBRIS

We know
books

I. L. Caragiale

Teatru

 EDITURA
NICART
București, 2020

Cuprins

O noapte furtunoasă comedie în două acte	7
Conul Leonida față cu reacțiunea farsă într-un act	71
O scrisoare pierdută comedie în patru acte	89
D-ale carnavalului comedie în trei acte	201
Năpasta dramă în două acte	283

O noapte furtunoasă

comedie în două acte

(1879)

PERSOANELE:

JUPÂN DUMITRACHE TITIRCĂ INIMĂ-REA,
cherestegiu, căpitan în garda civică
NAE IPINGESCU,
ipistat¹, amic politic al căpitanului
CHIRIAC,
tejghetar, om de încredere al lui Dumitrache,
sergent în gardă
SPIRIDON,
băiat pe procopseală în casa lui Titircă
RICĂ VENTURIANO,
arhivar la o judecătorie de ocol, student în drept
și publicist
VETA,
consoarta lui jupân Dumitrache
ZITA
sora ei

În București, la Dumitrache

Actul 1

(O odaie de mahala. Ușă în fund dând în sala de intrare; de amândouă părțile ușii din fund, câte o fereastră. Mobile de lemn și paie. La stânga, în planul întâi și-n planul din fund câte o ușă; în dreapta, pe planul al doilea, altă ușă. În dreapta în fund, răzemată de fereastră, o pușcă de gardist cu spanga¹ atârnată lângă ea.)

SCENA I

*JUPÂN DUMITRACHE, în haine de căpitan de gardă
fără sabie, și NAE IPINGESCU*

Jupân Dumitrache (*urmând o vorbă începută*): Iaca, niște papugii... niște scârța-scârța pe hârtie! 'I știm noi! Mănâncă pe datorie, bea pe veresie, trag lumea pe sfoară cu pișicherlicuri... și seara... se gătesc frumos și umblă după nevestele oamenilor să le facă cu ochiul. N-ai să mai ieși cu o femeie pe uliță, că se ia bagabonții laie după dumneata. Un ăla... un prăpădit de amplotiat,

¹ Baionetă.

¹ Subcomisar de poliție.

n-are chioară în pungă și se ține după nevestele negustorilor, să le spargă casele, domnule !

Ipingescu: Nu se ia după toate, jupân Dumitrache; după cum e și femeia; dacă trage la ei cu coada ochiului și face fasoane, vezi bine ! bagabonții atât așteaptă.

Jupân Dumitrache: Ba să am pardon ! Știu eu ce vrei dumneata să zici... Dar nevastă-mea nu-i d-alea, domnule.

Ipingescu: Vai de mine ! jupân Dumitrache, adică, gândești că am vrut ca să-ți fac un atac ? Îmi pare rău !

Jupân Dumitrache: Nu, nene Nae; dar vreau să zic adică că nevastă-mea nu-i d-alea cum ziseși, și iaca, după mine de ce s-a luat ?

Ipingescu: S-a luat bagabonții și după dumneata ?

Jupân Dumitrache: S-a luat și se ia...

Ipingescu: Și cum ești dumneata !...

Jupân Dumitrache: Eu am ambiț, domnule, când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

Ipingescu: Rezon !

Jupân Dumitrache: Apoi să știu de bine că intru în cremenal ! Să mai văz eu numai că se ține bagabontul după mine, și lasă-l...

Ipingescu: Care bagabont ?

Jupân Dumitrache: Ei ! iaca... un bagabont ! de unde-l cunosc eu ?

Ipingescu: Apoi, dacă nu-l cunoști, de unde știi că-i bagabont ?

Jupân Dumitrache: Asta-i ! Una vorbim și bașca ne-nțelegem. Dar de ! ai dreptul; nu știi ce mi s-a întâmplat, nu știi cum mă fierbe el pe mine de două săptămâni

de zile... Nu că mi-e frică de ceva, adică de nevastă-mea... să nu...

Ipingescu: Aida de ! Coana Veta ! Mie-mi spui ? n-o știu eu ?...

Jupân Dumitrache: Nu că mi-e frică... dar am ambiț, domnule; când e vorba la o adică de onoarea mea de familist...

Ipingescu: Rezon !

Jupân Dumitrache: Bagabontul...

Ipingescu: Că bine zici ! începuseși să-mi spui istoria.

Jupân Dumitrache: Stai s-o iau de la cap.

Ipingescu: Stau.

Jupân Dumitrache: Știi dumneata că la lăsată secului am mers la grădină la „Iunion“; eram eu, consoarta mea și cumnată-mea Zița. Ne punem la o masă, ca să vedem și noi comediile ale de le joacă Ionescu. Trece așa preț ca la un sfert de ceas, și numai ce mă pomenesc cu un ăla, cu un bagabont de amplotiat...

Ipingescu: De unde știi că era amplotiat ?

Jupân Dumitrache: După port nu semăna a fi negustor. Mă pomenesc că vine și se pune la altă masă alături, cu fața spre masa noastră și cu spatele la comedie. Șade rezemat într-un peș¹, șade, șade, șade, și se uită lung și galiș la cocoane, se uită, se... Eu, cum m-a făcut Dumnezeu cu ambiț, mă scol ca să plecăm; cocoanele nu ! că să mai ședem, că încă nu s-a isprăvit comedia. Încep să mă-ncruntz la bagabontul și mai că-mi venea

¹ Latură, coastă.

să-l cârlesc, dar mi-era rușine de lume; eu de ! negustor, să mă pui în public cu un coate-goale nu vine bine... Mai mă uit eu încolo, mai mă fac că nu mă sinchiesc de el,... bagabontul cu ochii zgâiți la cocoane; ba încă-și pune și ochelarii pe nas. Tii ! frate Nae, să fi fost el aici să mă fiarbă așa, că-i sărea ochilarii din ochi și giubenul din cap, de auzea câinii în Giurgiu.

Ipingescu: Rezon !

Jupân Dumitrache: În sfârșit, se isprăvește comedia. Ne sculăm să plecăm; coate-goale se scoală și dumnealui. Plecăm noi, pleacă și dumnealui după noi. Eu îl vedeam cu coada ochiului; dar nu vream să le spui cocoanelor, ca să nu le rușinez. Știi cum e Veta mea... rușinoasă.

Ipingescu: Mie-mi spui ? n-o știi eu ?... Ei ?

Jupân Dumitrache: Ei ! Apucăm pe la Sfântul Ionică ca să ieșim pe Podul-de-pământ, – papugiul cât coala după noi; ieșim în dosul Agiei, – coate-goale după noi; ajungem la Sfântul Ilie în Gorgani, – moftangiul după noi; mergem pe la Mihai-Vodă ca să apucăm spre Stabilament, – mațe-fripte după noi... Eu trăgeam cu coada ochiului... fierbeam în mine, dar nu vream să spui cocoanelor...

Ipingescu: Rezon ! ca să nu le rușinezi.

Jupân Dumitrache: Știi cum e Veta mea...

Ipingescu: Rușinoasă, mie-mi spui ?

Jupân Dumitrache: Când să apucăm de la Stabilament în sus, mă uit înapoi cu coada ochiului și nu mai văd pe coate-goale... Mai mergem ce mai mergem, mă uit iar... mă iertase bagabontul.

Ipingescu: Jupân Dumitrache, adică să am pardon de impresie, eu gândesc că numa' ți-ai făcut spaimă degeaba. Poate că omul o fi sezând prin partea locului, pe Dealul Spirii. Ei ! a venit și el la grădină ca și dumneavoastră, a stat și el până la isprăvitul comediei, și s-a nemerit să apucați tot pe-un drum ca să vă înturnați la domiciliu. El a rămas la al lui și dumneavoastră ați mers înainte.

Jupân Dumitrache: Așa am crezut și eu întâi, dar stai să vezi !... A trecut după aia o săptămână la mijloc. Îmi cam și uitasem eu de istoria bagabontului; gândeam și eu; poate c-o fi stând coate-goale prin partea locului, – bunioară vorba dumitale. Așa, zice cumnată-mea ieri: «Nene, hai deseară la „Junion“ la Ionescu !» Cum auzii eu de „Junion“ mă făcui verde la față. „Ce să mai căutăm la comediile alea nemțești, niște mofturi; dăm parale și nu înțelegem nimica; mai bine punem banii în buzunarul ălălalt și zicem că ne-am dus.“ – „Aide, nene, zău ! parol ! să n-ai parte de mine și de Veta !“ Ei ! când am auzit așa vorbă mare, n-am putut pentru ca s-o tratez cu refuz.

Ipingescu: Rezon !

Jupân Dumitrache: Ei ! haide !... dar unde mă gândeam eu că o să mi se întâmple un așa ceva. Ne ducem. Ședem la o masă mai la o parte; ședem cât ședem, și începe comedia. Nu știu cum mă-ntorc cu ochii înapoi, și pe cine gândești că văz la masa de la spate ?...

Ipingescu: Pe bagabontul...

Jupân Dumitrache: Pe coate-goale, domnule, pe moftangiul, pe mațe-fripte, domnule ! Fir-ai al dracului de

pungaș !... Bagabontul, nene, cu sticlele-n ochi, cu giubenul în cap și cu basmaua iac-așa scoasă. Cum m-a văzut, – că trebuie să fi fost schimbat la față, cum sunt eu când mă necăjesc (*își mângâie favoritele*) – cum m-a văzut, a sfeclit-o... A întors capu-ncolo și a început să bea din țigară, știi așa, niznai. Dar mă trăgea cu coada ochiului. Mă-ntorc eu iar la loc și mă fac că mă uit la comedii, se-ntoarce și bagabontul iar cu ochii la cocoane !... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo;... mă-ntorc iar la comedii, iar se uită la cocoane;... mă uit iar la el, iar se-ntoarce-ncolo; mă-ntorc iar la comedii...

Ipingescu: Iar se uită la cocoane...

Jupân Dumitrache: Ei ! iac-așa m-a fiert fără apă toată seara...

Ipingescu: În sfârșit ?

Jupân Dumitrache: În sfârșit... plecăm; coate-goale după noi. Era să mă-ntorc în poarta „Iunionului“, să-i zic numa': „Ce poștești, mă musiu ?“ și să-l și umflu; dar știi, am ambiți; m-am gândit: eu negustor... să mă pui în public cu un bagabont ca ăla, nu face...

Ipingescu: Rezon !... Ei ! pe urmă ?

Jupân Dumitrache: Pe urmă s-a ținut iar gaie după mine.

Ipingescu: Până la Stabilament...

Jupân Dumitrache: Da, până la Stabilament ! S-a ținut după mine până la răscruci, știi, unde vrei s-apuci spre cazarmă. Ce ziceam eu ? „Haide, drace, haide ! să intri tu pe strada lui Marcu Aoleriu ori Catilina și lasă !“ Aveam de gând să intru cu cocoanele în casă, să trimit repede pe Chiriace pe poarta de din dos pe maidan să-i

iasă înainte, și eu să-l iau pe la spate... să-l apucăm la mijloc pentru ca să-l întreb: „Ce poștești, mă musiu ?“ și să-l umflu !... Și dacă nu-i ajungea, să-mi tai mie favoridele ! (*își mângâie favoritele.*)

Ipingescu: Ei ! dacă nu-i ajungea, despărțirea e aproape; să fi poftit la mine la despărțire cu lăcrămație, că-i îplineam eu cât îi mai lipsea.

Jupân Dumitrache: A avut noroc ! mare noroc a avut bagabontul; a scăpat !

Ipingescu: Iii ! păcat... Cum ?

Jupân Dumitrache: Când am trecut eu de răscruci cu cocoanele, și bagabontul era să intre după noi în uliță, a ieșit haita de câini de la maiorul din colț, și i-a tăiat drumul lui coate-goale. Am lăsat pe Zița acasă, m-am suit degrab' cu Veta sus, am trimis pe Chiriace repede în maidan, eu i-am ieșit înainte peste uluci tocmai pe la prăvălia lui Bursuc; dar... geaba ! până să ieșim noi, fugise bagabontul !

(*Se aude glasul lui Chiriace strigând afară:
„Spiridoane, Spiridoane !“*)

Ipingescu: Iacă vine Chiriace. Să n-auză.

Jupân Dumitrache: Aș ! de el nu mă sfiesc. La din contra, el știe toată istoria, i-am spus-o de la început... Atâta om de încredere am... Băiat bun !... ține la onoarea mea de familist. Dacă nu l-aș fi avut pe el, mi-ar fi mers treaba greu. Eu, știi, cu negustoria, mai mergi colo, mai du-te dincolo, mă rog, ca omul cu daraveri, toată ziua trebuie să lipsesc de-acasă. Pe de altă parte, ce să-ți spui ! am